

Luonnonkasvien siementen keruu ja käyttö

Villi vyöhyke -yhdistyksen toiminnan esittelyä

Tampereen kasvitieteellinen yhdistys

11. huhtikuuta 2023

Villi vyöhyke Wild Zone

Luonnonkasvien siementen keruu ja niittyjen perustaminen yhdistyksen toiminnassa

- Yhdistys on perustettu vuonna 2013, siemeniä kerätty ja niittyjä perustettu jo useita vuosia ennen yhdistyksen perustamista
- Perustettuja sissiniittyjä noin 40 (pääosin Tampereella)
- Perustettuja niittyjä yli 30 (yhteistyö ja toimeksiannot)
- Noin 40 muuta luonnonhoitokohdetta
- Noin 20 pientä luonnonhoidon kokeilua
- Yli 20 kirjallista projektia (esim. Osallistavan luonnonhoidon opas)
- Tampereen lisäksi niittyjä myös Nokialla, Ylöjärvellä, Ikaalisissa, Oulussa, Säkylässä, Turussa, Uudessakaupungissa ja Espoossa (noin 15 kohdetta)

Siementen keruupaikat

- Siemenet kerätään aina julkisilta alueilta (kaupunkien ja valtion maanomistus)
- Lähes kaikki siemenet on kerätty kasvupaikoilta, joissa kasvit ovat ihmisen tuottamissa "uusympäristöissä". Alkuperäisiltä kasvupaikoilta ei juuri-kaan kerätä siemeniä
- Suurin osa siemenistä on kerätty väyläalueilta (maantiet, rata-alueet, katualueet)
- Luonnonsuojelualueilta tai perinnebiotoopeilta ei kerätä siemeniä

- Siementen keruupaikkojen kasvillisuutta seurataan ja tarvittaessa sitä hoidetaan. Usein hoito tehdään samalla kun siemeniä kerätään (esim. kilpailevan kasvillisuuden kitkeminen, puuvartisen kasvillisuuden raivaus, siementen siirtäminen viereen suotuisiin paikkoihin). Lupiinin torjunta tehdään yleensä erillisillä käyntikerroilla alkukesästä
- Monet siementen keruupaikat ovat haitallisten vieraslajien valloittamia (pääosin komealupiini). Näillä keruupaikoilla harvinaisien kasvilajien hoito olisi hyvin haastavaa
- Monet siementen keruupaikat ovat olleet maankäytön muutosalueilla ja useat siementen keruupaikat ovat jo tuhoutuneet maankäytön muutoksen seurauksena. Siementen keruun avulla kasvillisuus on saatu säilymään muualle siirrettynä

Siementen keruun ja käytön hallinta

- Kaikki siementen keruu- ja kylvöpaikat on dokumentoitu. Dokumentointi on ollut systemaattista yli viiden vuoden ajan
- Alkuvuosina yhdistyksen siementen keruu- ja kylvöpaikkoja ei kirjattu ylös, mutta koska silloin keruu- ja kylvöpaikkoja oli niin vähän, ne pystyttiin jäljittämään vielä jälkikäteen muistikuvien, muistiinpanojen, valokuvien ja seurannan perusteella
- Niittyjen perustamisessa käytetään mahdollisimman läheltä kerättyjä siemeniä
- Noin 10 kohteen kylvöissä ja kasvilajien valinnoissa on ollut huojuntaa, joista on seurannut itsereflektointia ja kriteerien tiukentumista

- Yhdistys seuraa kansainvälistä ammatillista, hallinnollista ja tieteellistä keskustelua luonnonkasvien siementen käyttöön liittyen (mm. ESCAPE-hanke, Society of Ecological Restoration, Seed-Based Restoration -verkosto, ennallistamiseen ja muuhun liittyvät tieteelliset julkaisusarjat, hallinnon ohjeistukset ja dokumentit muissa maissa, englanniksi julkaistu niittyihin liittyvä ammattikirjallisuus)

- Tapaaminen 8.11.2022 Pirkanmaan ELY-keskuksen, Helsingin yliopiston LUOMUS:n ja Suomen ympäristökeskuksen edustajien kanssa luonnonkasvien siementen käyttöön liittyen. Siementen käytön hallintaa parannetaan julkisella dokumentoinnilla (merkintätapa laji.fi -verkkopalveluun; Ympäristöhallinnolla tarve selvittää luonnonkasvien siementen käyttöä)

Siementen keruu

Sissiniittyjä

Viinikan puhdistamon paahdealue

Viinikan paahderakenne, siementen alkuperä

Paikallinen kategoria 0-20 km

Mäkikuisma 0,7 km
Ketokaunokki 1,3 km
Metsänätkelmä 1,4 km
Pölkkyruoho 1,3 km
Neidonkieli 1,4 km
Harmio 1,5 km
Isomaksaruoho 2,7 km
Nuokkukohokki 6,5 km
Mäkitervakko 6,5 km
Ketomaruna 6,5 km
Ukontulikukka 15,8 km
Koirankieli 12 km

Seudullinen kategoria >20 km

Keltamaite 34 km
Pohjanmasmalo 34 km
Idänkeulankärki 34 km
Tunturikurjenherne 34 km

Alkuperä ei ehkä riittävästi jäljitettävissä, keruupaikan etäisyys:

Päivänkakkara 2,3 km
Ahdekaunokki 2,2 km
Nurmikohokki 2,2 km

Muita:

Hirvenkellon kasvatuskokeilu

Nekalan normaalikoulun kouluniitty

3013
ALBA
56

Normaalikoulun kouluniitty, siementen alkuperä

Paikallinen kategoria 0-20 km

Metsäapila < 1,6 km (kolme keruupaikkaa)

Isomaksaruoho 2,7 km (kaksi keruupaikkaa)

Nuokkukohokki 6,5 km

Mäkitervakko 6,5 km

Seudullinen kategoria >20 km

Keltamaite 34 km

Pohjanmasmalo 34 km

Idänkeulankärki 34 km

Tunturikurjenherne 34 km

Mustametsän päiväkot

Tampereen yliopisto

Sorilan louhos

Jämijärven hietaneilikat

Oulun Pikisaaren villanukulat

Kaupin urheilupuiston ekstensiivinen niitty

Vuoreksen pumptrack

Tesoman seisakkeen rataketo

Vuoreksen Lauha-ahde

Kolmenkulman maankaatopaikka

Niemenrannan rantaraitin keto

Yleistä pohdintaa siementen keruusta

- Siementen keräämisellä ja kylvämisellä voidaan melko vähäisin resurssein ja kevyin toimenpitein saada vaalittua harvinaisia ja uhanalaisiakin kasvilajeja
- Kun siemenien avulla kasvatetaan taimia, joiden itävyys voidaan varmistaa kasvihuoneessa, saadaan hyvin pienellä siementen määrällä kasvatettua merkittävä määrä uutta kasvillisuutta
- Kun niitty perustetaan alustapitäen mm. uudelle kasvualustalle, on kylvetyllä ja istutetulla kasvilajistolla hyvät edellytykset muodostaa elinvoimaisia kasvustoja. Tuotu kasvillisuus ei yleensä joudu kilpailemaan muiden kasvilajien kanssa

- Harvinaisien tai uhanalaisien kasvien tunnistaminen maankäytössä estää hyvin harvoin alueiden tuhoutumisen kuten rakentamisen kasvupaikoille
- Lisää resursseja luonnonkasvien vaalimiseen (pääosin kaupunkien viherpuoli)
- Perustetut niityt sijaitsevat hoidon ja seurannan kannalta käytännöllisissä paikoissa kaupunkirakenteen sisäpuolella ja väylien vieressä
- Perustettujen niittyjen hoitoon on varattu resursseja, koska ne ovat osa kaupunkien tai muiden paikkojen hoidettuja viheralueita. Yleensä perustetuilla niityillä on hoitoluokitus tai -ohjeistus
- Uudet niityt sijaitsevat yleensä ympäristökasvatuksen kannalta suotuisissa paikoissa eli ihmisten lähellä

KIITOS!

Villi vyöhyke Wild Zone